سوءاستفاده از داروین

■ مایکل پول
■ ترجمه سعید ناجی*

کتاب درآمدی بر علم و دین (A Guide to science & Belief) تألیف مایکل پول اثری است که به هدف آشنایی نسل جدید با مسائل حوزه علم و دین و برخی راه حل های آن منتشر شده است.
«مایکل پول» مدرس دانشگاه کالج لندن و نویسنده بیش از ۶۰ اثر در زمینه علم و دین و آموزش علم است. این کتاب اخیراً توسط سعید ناجی ترجمه شده است و بزودی روانه بازار نشر خواهد شد. مکتوب حاضر گزیده ای از اثر پیش گفته است که توسط مترجم آن پیش از نشر در اختیار «ایران» قرار گرفته است که از ایشان سپاسگزاریم.

داروین گفت که تکامل از طریق تنازع بقا انجام می پذیرد. در محیط های حیوانی یا گیاهی همواره رقابت وجود دارد؛ رقابت برای غذا، نور و مکان. در این کشمکش فقط «شایسته ترین ها» زنده می مانند.

جامعه ویکتوریایی براساس رقابت صنعتی رونق گرفت. در حالی که رؤسای کارگران ثروتمند می شدند، آنها حقوق اندکی دریافت می کردند. مردم این دوره نیز در فکر این بودند (یا مسلم فرض می کردند) که کدام ملت «شایسته ترین» است و نژاد بشری چگونه می تواند با زاد و ولد انتخابی پیشرفت کند. تکامل در طبیعت، راهگشای موفقیت و رونق بشر آینده تلقی می شد.

از آنجا که آدولف هیتلر برای [توجیه] «نژاد برتر»ش به [نظریه] «بقای اصلح» متوسل شد، [نظریه] تکامل، نظریه ای اهریمنی نام گرفت. این یک استنباط ناخوشایند است.

سوء استفاده [از امری،] الزاماً خود آن را فی نفسه بد نمی کند. اختراع دینامیت توسط نوبل شیوه ای عالی بود تا نیتروگلیسرین ناپایدار و قابل انفجار را برای استخراج [معادن] ایمن سازد؛ اما نوبل در مورد سوء استفاده از دینامیت بسیار وحشت زده بود تا جایی که مبلغ هنگفتی از دارایی اش را برای تأسیس جایزه صلح نوبل اهدا کرد.

سرمایه داران ویکتوریایی [نیز] سعی می کردند رقابت خصمانه تجاری را با [نظریه] تکامل توجیه کنند؛ درحالی که کمونیسم از این ایده تنازع زیستی بلافاصله بهره برداری کردند تا از عهده توجیه انقلاب های خشن برآیند. شیوه هایی که سرمایه داری ویکتوریایی، نازیسم و کمونیسم [هر یک به طور جداگانه] مدعی پیشبرد آن با پیروی از [نظریه] تکامل بودند، می توانست تردیدانگیز باشد، چرا که تصور سه مکتب بسیارناسازگار [در کنار هم] دشوار است. این نظریات با چنین نتایج متفاوتی نمی توانند تماماً نتیجه منطقی نظریه علمی واحدی باشند.

این مکتب ها تنها زمانی می توانستند مدعی داشتن پشتوانه علمی باشند که زیست شناسی می توانست به ما بگوید چه باید کرد. زیست شناسی قادر به چنین کاری نیست. زیست شناسی صرفاً می تواند واقعیت موجود را توصیف کند. تلاش برای نائل شدن به «اخلاق تکاملی»، ما را در ورطه مغالطه «است ـ باید» می اندازد. هیچ راه معتبری وجود ندارد تا از [توصیف جهان یا] اینکه جهان چگونه است به اینکه چه باید کرد دست یابیم.

بعضی از ابعاد اخلاقی نیز باید افزوده شوند، نمی توان از اینکه در طبیعت رقابت و تنازع وجود دارد نتیجه گرفت که مردم در انداختن همدیگر به کام مرگ، تجارت خصمانه غیرانسانی یا انقلاب های توأم با خشونت، محق هستند.

● با چنگ و دندان خونین؟

مکاتبی که پایه های خود را بر [وجود] رقابت در طبیعت استوار ساخته اند، ایده تنازع را بسیار برجسته ساخته اند و در عوض ابعادی از تکامل را که با اعتقاداتشان در تناقض است نادیده گرفته اند.

پروفسور ایان باربور در این زمینه می گوید «بقای اصلح» مستلزم گلادیاتورگونه دیدن طبیعت نیست؛ چرا که در حال حاضر بقا [صرفاً] به معنای موفقیت در تولید مثل است. والدینی که با بیشترین شمار فرزندان به مرحله پدری و مادری می رسند، همان اصلح ها هستند، نه فاتحان تنازع.

در شعری که چند سال قبل از [کتاب] منشأ انواع انتشار یافت، آلفرد لردتنیسون عبارت «طبیعت با چنگ و دندان خونین» را به کار برد. کلمات او درواقع مبالغه ای بود که زمانی به بیان آمد که زیست شناسی به خوبی درک نمی شد. بعضی از درگیری های موجود در طبیعت به آشتی منجر می شود، نه به مرگ. همزیستی هایی وجود دارد که در آنها ارگانیسم ها همان قدر که باهم در رقابت اند به همدیگر وابسته اند. در جایی که افراد جانشان را برای سایر همنوعانشان فدا می کنند، نوعدوستی نیز وجود دارد.

از آنجا که آدولف هیتلر برای [توجیه] «نژاد برتر»ش به [نظریه] «بقای اصلح» متوسل شد، [نظریه] تکامل، نظریه ای اهریمنی نام گرفت. این یک استنباط ناخوشایند است

● حرکت صعودی و رویه جلو

برخی گفته اند که تکامل، متضمن پیشرفت اخلاق بشر است؛ که به نظر می رسد با آموزه های انجیل درباره ارتکاب گناه توسط نوع بشر و نیازمندی او به بخشایش در تضاد باشد.

پروفسور ایان باربور در این زمینه می گوید «بقای اصلح» مستلزم گلادیاتورگونه دیدن طبیعت نیست؛ چرا که در حال حاضر بقا [صرفاً] به معنای موفقیت در تولید مثل است

داروین که معمولاً در نوشته هایش بسیار دقیق بود، تقریباً در صفحه آخر [کتاب] منشأ ادعای مبالغه آمیزی مطرح کرد: «بنابر این ما می توانیم با اطمینان کامل نگاهمان را به یک آینده دور مطمئن، معطوف سازیم؛ و چون انتخاب طبیعی منحصراً براساس و مطابق خیر هر موجودی عمل می کند، استعدادهای جسمانی و ذهنی همه موجودات به پیشرفتی به سوی کمال سوق خواهد یافت.»

پروفسورسی.ای.ام.جود می گوید: «پیشرفت» واژه ای نیست که به خودی خود معنا دهد. پیشرفت همواره به سوی یک هدف مطلوب است. در دنیای طبیعت این هدف صرفاً همان بقا از طریق تطابق هرچه بیشتر با محیط در برابر سایر ارگانیسم هاست. هیچ ویژگی دیگری که به واسطه ملاک های دیگری غیر از بقا و تولید مثل ارزشمند تلقی شود، [اعم از] سرشت اخلاقی یا مذهبی، درمیان نیست. جنین پنداشته می شود که ارزشمندبودن انواعی که باقی می مانند، به واسطه هیچ ملاک نیست مگر «بقای آنها».

ایده پیشرفت تکاملی زمینه نشست [و همکاری] مشترکی را برای پی یر تیلهارد دوشاردین یسوعی و زیست شناس انسان گرا و سرجولیان هاکسلی فراهم آورد. به رغم تصورات بسیار متفاوتی که آنها درباره خداوند داشتند، هاکسلی مقدمه شورانگیزی بر کتاب پدیده انسان تیلهارد نوشت. در آگهی قوت هاکسلی نوشته شده بود که او «مذهب تکامل را بنا نهاد».

پروفسور جان دورانت در این زمینه می نویسد درگذشته، تلاش هایی که برای اخذ درس های خوش بینانه درمورد آینده نوع بشر از زیست شناسی به عمل می آمد، اعتقادات مذهبی و سیاسی پیشین را به مراتب بیشتر از نظرگاه های مستقل برآمده از علم، دربرداشتند؛ و چنان که از نمونه جولیان هاکسلی روشن می شود، این واقعیت حتی در مورد کسانی که مؤلفان برجسته ای در زمینه داروینیسم بوده اند، صدق می کند. گویا در آموزش علمی چیزی وجود ندارد که اشخاص را در مقابل پیشداوری هایشان ایمنی ببخشد.

* پژوهشگر پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کتاب اندیشه

■ سید حمید رضا حسنی
■ مهدی علی پور
■ سید محمد تقی موحد ابطحی
■ ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

دیدگاه ها و ملاحظات

علم دینی

یکی از مباحث مهم و بحث برانگیز مطرح در روابط بین علم و دین، بحث مدل های تبیین علم دینی است که اظهارات و نظریات متکثری را از سوی صاحبنظران مسلمان به دنبال داشته است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و ایجاد انقلاب فرهنگی، اسلامی شدن مراکز آموزش عالی از اصلی ترین اهداف انقلاب فرهنگی شد و در این راستا ستاد و شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدامات بسیاری انجام دادند.

وجود چنین جریانی به طور طبیعی جریان های فکری موافق و مخالفی را در راستای اندیشه علم دینی و ضرورت، امکان و چگونگی تحقق آن به دنبال داشت که «علم دینی، دیدگاه ها و ملاحظات» برخی از مهمترین این دیدگاه ها را به علاقه مندان مباحث علمی و نظری ارائه می کند.

این کتاب شامل ۸ مقاله است: «جهان بینی اسلامی و علم جدید» از سیدحسین نصر با ترجمه ضیاء تاج الدین، «نظریه علم دینی بر پایه سنجش معادلات علم و دین» از حجت الاسلام علی عابدی شاهرودی، «بازخوانی دیدگاه دکتر مهدی گلشنی در زمینه علم دینی»، «مدل تأسیسی علم دینی در دیدگاه دکتر خسروباقری»، «تعلیقات و تقویم دینی علوم» از دکتر سعید زیباکلام، «علم دینی ابزار تحقق اسلام در عمل اجتماعی» که گفت وگویی است با حجت الاسلام سید مهدی میرباقری، «پیش فرض های بازسازی اسلامی علوم انسانی» از مصطفی ملکیان و «اسلام و علوم اجتماعی؛ نقدی بر دینی کردن علم» از عبدالکریم سروش.

دیدگاه های مطرح شده در این مجموعه را می توان چنین عنوان کرد؛ ملکیان و سروش علم دینی را نه ممکن می دانند و نه ضروری و بر این عقیده اند که مفهوم علم دینی منطقاً پارادوکسیکال است. در مقابل دیدگاه های دیگر، علم دینی را امری ضروری، ممکن و حتی برخی تحقق یافته می دانند. در میان قائلان به امکان و ضرورت علم دینی، عده ای بر این عقیده اند که تمامی مفاهیم، روش ها، روش شناسی ها و حتی قواعد منطق و ریاضیات می توانند دینی یا غیردینی باشند و دانشمندان مسلمان باید به دینی کردن تمامی ساحت های معرفتی توجه کنند. در تلقی دیگر، مانند دیدگاه دکتر گلشنی، داشتن رویکردی خداباورانه، جهت تفسیر دستاوردهای علمی برای دینی نامیدن علم کافی قلمداد شده است.

از زاویه ای دیگر، دکتر نصر بر آن است که علومی که مسلمانان در دوران تمدن اسلامی تولید کردند علوم دینی و قدسی بوده اند. حال آن که حجت الاسلام میرباقری معتقد است که علوم در هیچ مقطعی از زمان دینی نبوده اند. دکتر سعید زیباکلام تنها به دنبال اثبات امکان علم دینی است و دکتر باقری راه های دخالت باورهای دینی در ساختن علوم را نشان داده و کوشیده اند تا به علم دینی دست یابند. در برخی دیدگاه ها، از جمله استاد ملکیان و سروش در پاسخ به سؤال امکان علم دینی بحث از تعریف علم و دین آغاز شده و مطابق این تعاریف درباره ضرورت و امکان علم دینی موضع گیری شده است. در مقابل دکتر سعید زیباکلام و دکتر گلشنی با اشاره به تاریخ علم و نظریات علمی از امکان علم دینی بحث کرده اند.

شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران
شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران

نوبت اول

آگهی مناقصه عمومی شماره (۸۷/۲۴۴)
(شماره مجوز ۱۷۹۹۷)

شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران- مدیریت تدارکات و خدمات کالا درنظر دارد ۱۱ قلم کابل شبکه دیتا را به همراه اتصالات و متعلقات آن را طبق شرح و مشخصات فنی مندرج در اوراق و اسناد مناقصه از طریق مناقصه عمومی دو مرحله ای خریداری نماید.
تولید کنندگان داخلی می توانند حداکثر ظرف مدت ۷ روز (به جز ایام تعطیل) پس از چاپ آگهی نوبت دوم از ساعت ۸ تا ۱۵ با در دست داشتن معرفینامه رسمی از شرکت تابعه به همراه پروانه کار و تصویر اساسنامه شرکت و آگهی آخرین تغییرات حاصله در آن به نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، خیابان سپند غربی، پلاک ۶۷، طبقه دوم، اتاق ۲۱۲ اداره خریدهای داخلی مراجعه نمایند.
شرایط مناقصه:
۱- تضمین کیفی محصولات و خدمات- حسن سابقه- داشتن پروانه کار یا گواهینامه صلاحیت با کپی روزنامه رسمی
۲- شرکت کنندگان در مناقصه باید همزمان با ارایه پیشنهاد خود یک فقره ضمانتنامه بانکی یا چک تضمینی به مبلغ ۱۲۵/۴۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان سپرده شرکت در مناقصه ارایه نمایند.
۳- از برنده مناقصه ۱۰٪ کل مبلغ به صورت ضمانتنامه بانکی به عنوان سپرده حسن انجام تعهدات اخذ می شود.
جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن: ۶۶۱۵۵۳۴۴-۶۶۱۵۴۴۳۲ و ۶۶۱۵۵۴۷۶ تماس حاصل نمایید.
ضمنا فهرست آخرین آگهی های مندرج در روزنامه های کثیرالانتشار از طریق نمابر سیستم تلفن گویا و با شماره های ۹۲-۸۸۹۰۰۰۹۱ و ۶۶۱۵۴۲۴۲ قابل دسترسی می باشد.
WWW.SHANA.IR
روابط عمومی
۶/۸۶۲

شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران
شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران

نوبت اول

آگهی مناقصه عمومی شماره (۸۷/۲۴۱)
(شماره مجوز ۱۷۹۸۶)

شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران- مدیریت تدارکات و خدمات کالا درنظر دارد ۲ قلم جعبه با IP 67 مناسب برای محیط های باز و یک قلم جعبه فلزی جهت نگهداری کابل را طبق شرح و مشخصات فنی مندرج در اوراق و اسناد مناقصه از طریق مناقصه عمومی دو مرحله ای خریداری نماید.
تولید کنندگان داخلی می توانند حداکثر ظرف مدت ۷ روز (به جز ایام تعطیل) پس از چاپ آگهی نوبت دوم از ساعت ۸ تا ۱۵ با در دست داشتن معرفینامه رسمی از شرکت تابعه به همراه پروانه کار و تصویر اساسنامه شرکت و آگهی آخرین تغییرات حاصله در آن به نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، خیابان سپند غربی، پلاک ۶۷، طبقه دوم، اتاق ۲۱۲ اداره خریدهای داخلی مراجعه نمایند.
شرایط مناقصه:
۱- شرکت کنندگان در مناقصه باید همزمان با ارایه پیشنهاد خود یک فقره ضمانتنامه بانکی یا چک تضمینی به مبلغ ۱۶/۴۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان سپرده شرکت در مناقصه ارایه نمایند.
۲- از برنده مناقصه ۱۰٪ کل مبلغ به صورت ضمانتنامه بانکی به عنوان سپرده حسن انجام تعهدات اخذ می شود.
جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن: ۶۶۱۵۵۳۴۴-۶۶۱۵۴۴۳۲ و ۶۶۱۵۵۴۷۶ تماس حاصل نمایید.
ضمنا فهرست آخرین آگهی های مندرج در روزنامه های کثیرالانتشار از طریق نمابر سیستم تلفن گویا و با شماره های ۹۲-۸۸۹۰۰۰۹۱ و ۶۶۱۵۴۲۴۲ قابل دسترسی می باشد.
WWW.SHANA.IR
روابط عمومی
۶/۸۶۳

شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده های نفتی ایران
شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران

نوبت اول

آگهی مناقصه عمومی شماره (۸۷/۲۴۲)
(شماره مجوز ۱۷۹۹۱)

شرکت خطوط لوله و مخابرات نفت ایران- مدیریت تدارکات و خدمات کالا درنظر دارد ۱۰ قلم کابل برق و تلفن شیلددار درجه یک و استاندارد در سایزهای مختلف را طبق شرح و مشخصات فنی مندرج در اوراق و اسناد مناقصه از طریق مناقصه عمومی دو مرحله ای خریداری نماید.
تولید کنندگان داخلی می توانند حداکثر ظرف مدت ۷ روز (به جز ایام تعطیل) پس از چاپ آگهی نوبت دوم از ساعت ۸ تا ۱۵ با در دست داشتن معرفینامه رسمی از شرکت تابعه به همراه پروانه کار و تصویر اساسنامه شرکت و آگهی آخرین تغییرات حاصله در آن به نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، خیابان سپند غربی، پلاک ۶۷، طبقه دوم، اتاق ۲۱۲ اداره خریدهای داخلی مراجعه نمایند.
شرایط مناقصه:
۱- شرکت کنندگان در مناقصه باید همزمان با ارایه پیشنهاد خود یک فقره ضمانتنامه بانکی یا چک تضمینی به مبلغ ۲۱/۲۰۰/۰۰۰ ریال به عنوان سپرده شرکت در مناقصه ارایه نمایند.
۲- از برنده مناقصه ۱۰٪ کل مبلغ به صورت ضمانتنامه بانکی به عنوان سپرده حسن انجام تعهدات اخذ می شود.
جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن: ۶۶۱۵۵۳۴۴-۶۶۱۵۴۴۳۲ و ۶۶۱۵۵۴۷۶ تماس حاصل نمایید.
ضمنا فهرست آخرین آگهی های مندرج در روزنامه های کثیرالانتشار از طریق نمابر سیستم تلفن گویا و با شماره های ۹۲-۸۸۹۰۰۰۹۱ و ۶۶۱۵۴۲۴۲ قابل دسترسی می باشد.
WWW.SHANA.IR
روابط عمومی
۶/۸۶۴

دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران)
جامعه طراحان انتخابی دانشگاه امیرکبیر

فراخوان طراحی آرم
برای بزرگداشت پنجاهمین سال تاسیس
دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران)

در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷، دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران) بزرگداشت پنجاهمین سال تاسیس خود را برگزار می نماید. ستاد بزرگداشت پنجاهمین سال تاسیس دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران) به منظور گرامیداشت گذشته و پاسداشت آینده فعالیتهای دانشگاه، قصد دارد از نشانه ای پویا که ناظر بر منظور فوق باشد استفاده نماید. از این رو از تمامی طراحان و علاقه مندان دعوت می نماید تا با ارایه آرم پیشنهادی در این فراخوان شرکت نمایند.
ویژگی های مورد نظر:
۱- ساده و گویا باشد.
۲- بیانگر اهداف علمی، فناوری، پژوهشی و نوگرایی دانشگاه باشد.
۳- به سابقه تاریخی و عبارزاتی پنجاه ساله دانشگاه صنعتی امیرکبیر اشاره داشته باشد.
توضیحات:
۱- محدودیتی در تعداد ارایه طرح وجود ندارد.
۲- ارسال کامل اثر و توضیحات لازم، الزامی است.
۳- تمامی حقوق طراحان در استفاده از آثار محفوظ می باشد.
۴- نشانی و شماره تلفن طراح لازم است به پیوست اثر ارسال شود.
علاقه مندان می توانند آثار خود را تا پایان وقت اداری روز شنبه ۱۳۸۷/۳/۱۱ به نشانی تهران، بالاتر از چهارراه ولیعصر، نبش کوچه بالاور، پلاک ۴۶۷، معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیرکبیر، طبقه هشتم و یا پست الکترونیکی 50@aut.ac.ir ارسال نمایند.
برای قدردانی از هنرمندانی که در این حرکت ملی مشارکت می نمایند به طرحهای اول تا سوم به ترتیب ۳، ۴ و یک سکه بهار آزادی در مراسم ویژه ای اهدا خواهد شد.
ستاد بزرگداشت پنجاهمین سال تاسیس
دانشگاه صنعتی امیرکبیر (پلی تکنیک تهران)
۶/۸۴۰